

економічної безпеки, представляють незмінний сумісний процес, що розпочинається в момент комплектації вантажів експортером і триває до вивозу з постійним інспектуванням цілісності вантажів при недопущенні небажаного дублювання заходів контролю. Для того, щоб таке визнання заходів контролю стало можливим, митні органи повинні узгодити між собою стандарти контролю та управління ризиками, обмін розвідувальними даними і даними по профілізації ризиків, а також взаємний обмін митними даними із врахуванням роботи, яка була розглянута в контексті Глобальної інформаційно-розвідувальної стратегії СОТ [5]. Такі угоди мають передбачати можливість спільного моніторингу або контролю якості з метою відстеження процедур дотримання стандартів.

Література:

1. Менліосманов З.Т. Митний контроль в Україні: сутність, функції, принципи та місце в системі державного фінансового контролю / З.Т. Менліосманов // Науковий погляд: економіка та управління. – 2016. – № 2. – С. 144-154.
2. Годованець О.В. Митний контроль: сутність та економічний зміст / О.В. Годованець // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. – 2016. – Випуск 20, ч. 1. – С. 159-163.
3. Білуха М.Т. Митний контроль: організація і методологія / М.Т. Білуха, Т.В. Микитенко // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право) – 2014. – № 1(64). – С. 181–187.
4. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI (Редакція станом на 25.11.2018) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
5. Рамкові стандарти безпеки і полегшення світової торгівлі : Багатостороння угода від 01.06.2005р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/976_003.

КРИСЬКО І. В.

студентка факультету фінансів

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник:

к.е.н. кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Петрушка О. В.

ПРОБЛЕМИ ЗБАЛАНСУВАННЯ БЮДЖЕТУ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Стабільне функціонування держави багато в чому залежить від раціонального формування та ефективності практичної реалізації механізму соціального захисту, зокрема, у сфері пенсійних відносин. Тому на сьогоднішній день проблема ефективного функціонування Пенсійного фонду України (ПФУ), який є основним елементом загальнодержавних фондів соціального страхування є актуальною як ніколи.

Ефективна діяльність ПФУ є важливою умовою сталого людського розвитку, проте вона неможлива в умовах постійного дефіциту бюджету. Дефіцит фонду в розмірі 139,3 млрд. грн. є великою проблемою для економіки. З одного боку, це великий тягар для бюджету, а з іншого - неможливість забезпечити достойні пенсії нашим громадянам. Така вкрай складна ситуація з виконанням бюджету ПФУ взагалі ставить під загрозу виконання Фондом своїх зобов'язань перед одержувачами пенсій вже у недалекій перспективі.

Однією із проблем збалансування бюджету ПФУ є системне порушення принципу економічної залежності витратків споживання від отриманих доходів і ВВП. На пенсійне забезпечення Україна витрачає значну частину валового внутрішнього продукту (ВВП), хоча і поступово скорочує її [1, с.21]. Так, у 2015 році Україна направила на пенсійне забезпечення громадян 13,5 % ВВП, у 2016 році - 10,8 %, а за підсумками 2017 року рівень державних пенсійних витрат скоротився до 10,5 % ВВП [2].

Варто зазначити, що при такому ж або меншому рівні пенсійних витрат інші країни забезпечують своїм громадянам набагато вищий рівень пенсій.

Наприклад, Чехія, витрачаючи на пенсійні виплати 8,9 % ВВП забезпечує пенсії на рівні 470 дол. США, Польща з витратами - 10,8 % ВВП забезпечує пенсії на рівні 440 дол. США, а Німеччина, витрачаючи на виплату пенсій 10,6 % ВВП, забезпечує пенсії на рівні майже 1300 дол. США [3, с.122].

Ще однією проблемою збалансування бюджету ПФУ є дисбаланс в рамках дохідної та видаткової частин бюджету Пенсійного фонду, що зумовлюється негативною демографічною ситуацією. Україна як і більшість країн Європи та пострадянського простору, належить до спільноти інтенсивно старіючих країн, у демографічній структурі яких від 20 % до 30 % населення старше 60 років [4, с.134].

Така значна частка літніх громадян зумовлює зростання навантаження на працюючих осіб в Україні. Враховуючи ще високий рівень тінізації зайнятості та оплати праці, такі тенденції в демографічній сфері призводять до скорочення кількості платників соціальних внесків у розрахунку на одного пенсіонера, а значить, збільшуються ризики подальшої дестабілізації пенсійної системи держави. Так, у 2017 році в Україні на 10,6 млн. платників єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування припадало 11,9 млн. пенсіонерів (1:1,12). Варто зазначити, що нормою вважається пропорція (1:0,33), за якої 3 працюючих "утримують" 1 пенсіонера [5].

Проблемою збалансування бюджету Пенсійного фонду є також недоодержання власних доходів внаслідок скорочення ставки ЄСВ. Через відсутність компенсаторів скорочення ставки ЄСВ у 2016 році власні надходження до бюджету ПФУ зменшилися. Відповідно, збільшилося навантаження на державний бюджет і загострилася проблема збалансування бюджету Пенсійного фонду. Фактичний дефіцит бюджету ПФУ, який повністю покривається за рахунок коштів державного бюджету, у 2017 році порівняно з 2015 роком збільшився в 1,4 рази – з 94,8 до 139,3 млрд. грн. [5].

Негативний вплив на збалансування бюджету ПФУ має відсутність інституційних та макроекономічних передумов для запровадження найближчим часом обов'язкової накопичувальної пенсійної системи.

На сьогодні в трирівневій пенсійній системі України повністю функціонує лише I рівень – загальнодержавна солідарна система, що охоплює 11,7 млн. пенсіонерів і 10,6 млн. платників ЄСВ.

Частково функціонує III рівень пенсійної системи – недержавне пенсійне забезпечення, який в рамках діяльності 64 недержавних пенсійних фондів охоплює всього 840,8 тис. осіб. Ця система, введена ще у 2005 році, вже понад 10 років не може перетворитися у повноцінний елемент системи пенсійного страхування. Ключовими причинами цьому служать низький рівень доходності пенсійних активів, несприятливе внутрішнє інвестиційне середовище та вкрай низька платоспроможність українського населення.

Досі не функціонує II рівень пенсійної системи, що передбачає обов'язкове загальнодержавне накопичувальне пенсійне страхування. Відповідно до проведеної пенсійної реформи у 2017 р. накопичувальна система пенсійного страхування в Україні запрацює вже у 2019 році. Проте варто зазначити, що об'єктивних передумов до такого кроку на сьогодні немає.

Підводячи підсумки, необхідно відзначити, що ефективне функціонування Пенсійного фонду в Україні пов'язане передусім із забезпеченням його платоспроможності та фінансової стійкості у довгостроковій перспективі, що можливо лише за умови реального поєднання принципів солідарної, накопичувальної та недержавної систем пенсійного забезпечення. Повноцінна трирівнева пенсійна система дозволить розподілити між трьома її складовими ризики, пов'язані із змінами в демографічній ситуації (до чого більш чутлива солідарна система) та з коливаннями в економіці і на ринку капіталів (що більше відчувається у накопичувальній системі). Такий розподіл ризиків дозволить зробити пенсійну систему більш фінансово збалансованою та стійкою до зовнішніх факторів впливу.

Література:

1. Петрушка О. В. Досвід реформування пенсійних систем зарубіжних країн та його використання в Україні. *Наука й економіка*. 2015. № 1. С. 19-27.
2. Ціна держави. Бюджет Пенсійного фонду. URL: <http://cost.ua/budget/revenue/pension>.
3. Маслічук С. А. Фінансові аспекти реформування пенсійних систем. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2017. № 25. С. 119-124.
4. Тулай О. І. Актуальні проблеми діяльності Пенсійного Фонду України. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 1. С. 132-139.
5. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua>.

КУПИНА Т.Ю, БИЦЬ В.В.

студентки факультету фінансів ТНЕУ

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Гупаловська М. Б.

КОНТРОЛЬ ЗА ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ЯК СКЛADOVA ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

У сучасних умовах обмеженості фінансових ресурсів надзвичайно гостро стоїть питання ефективного використання бюджетних коштів. Адже саме контроль за ефективністю використання цих коштів слугує чинником довіри суспільства до державної влади і забезпечує стабільний розвиток економічної системи країни. Рівень досягнення соціально-економічних цілей в більшій мірі залежить від прийнятих управлінських рішень органами законодавчої і виконавчої влади, які пов'язані із використанням фінансових ресурсів держави.

Поняття «ефективності» є дуже суперечливим і може розглядатися з різних точок зору у зв'язку з тим, що воно є якісним, а не кількісним показником, тобто важко піддається вимірюванню. Також воно є суб'єктивним показником, адже залежить від конкретної особи, яка проводить контрольні заходи. Ефективність управлінських рішень щодо використання бюджетних коштів можна перевірити лише за результатами, які ми можемо побачити лише через певний проміжок часу, що